

Nodokļu labsajūtas MEKĻĒJUMOS

**DAŽKĀRT TIEK UZSKA-
TĪTS, KA NODOKĻU
PLĀNOŠANA IR KAS
SLIKTS VAI AMORĀLS.**
Taču būtībā katra uzņē-
muma vadības pienākums

pret akcionāriem būtu likuma ietvaros maksāt pēc iespējas mazākus nodokļus. Apskatīsim dažas praktiskas idejas, kā izmantot Baltijas nodokļu sistēmu savā labā.

Dividendes vs kapitāla pieaugums

Lielāku publicitāti salīdzinoši nesēn guva trešā bagātākā cilvēka pasaulē Vorena Bafeta izteikums, ka tagad viņam piemēro mazāku iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi nekā viņa apkopējai. Jo pārsvarā viņa ienākumi nāk no dividendēm, bet apkopējai – no darba algas. Tā ir patiesība ne vien ASV, bet arī Latvijā, ka turīgiem cilvēkiem piemērojamā kopējā nodokļa likme parasti ir zema. Viens no iemesliem – parasti viņi prot izmantot nodokļu samazināšanas paņēmienus. Tādējādi sliktākajā gadījumā nodokļa maksāšanas brīdi viņi atliek uz vēlāku laiku, bet labākajā – maksā samazinātu nodokli vai to nemaksā vispār.

Arī Baltijā arvien biežāk uzņēmēji plāno savā biznesa vai atsevišķu darījumu nodokļu sekas. Viena no iespējām nodokļu optimizēšanai, kā rezultātā ietaupīt 5% iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN), ir izveidojot holdinga kompāniju, piemēram, Kiprā, Maltā, Nīderlandē, Luksemburgā – Eiropā populārākās, bet ne vienīgās šādas iespējas valstis. Patlaban, pārdodot kapitāla daļas uzņēmumā, ir jāmaksā 15% IIN. Turpretī izveidojot holdinga kompāniju starp fizisku personu un uzņēmumu kādā no minētajām valstīm, iespējams ietaupīt 5% nodokļu starpības, jo kapitāla pieauguma vietā fiziskā persona saņems dividendes, kas tiek apliktas ar 10% IIN. Kapitāla pieaugums holdinga kompānijas līmenī parasti neapliekas ar nodokli. Svarīga ir naudas summa, ko cilvēks «saņem uz rokas», un lielāku naudas summu gadījumā šis 5% ietaupījumu var būt būtisks. Ja vēlaties, šo naudu var ieguldīt

bet Igaunijā ir salīdzinoši augsta nodokļu likme dividendēm – 21%.

Nav sagaidāms, ka šīs izmaiņas radīs revolūciju un Eiropā sāks atteikties no tradicionālajām holdinga jurisdikcijām par labu Baltijai, jo Eiropā ir vismaz *padsmī* valstu, kurās ir ieviesti līdzīgi nodokļu atvieglojumi. Taču vismaz biznesa aizplūšana no Baltijas uz citām holdinga jurisdikcijām tādējādi, visticamāk, tiks samazināta. Izmaksu ziņā (uzņēmuma izveidošana, uzturēšana un sasniedzamība) Latvija un Lietuva gan baltiešiem, gan arī citu valstu biznesiem var kļūt izdevīgākas par tradicionālajām jurisdikcijām. Ja nodokļu sekas nav sliktākas un izmaksas mazākas, tad ar sauli vien Kipra un Malta biznesu no mūsu reģiona vairs tik viegli nepiesaisīs. Tādēļ, piemēram, Latvijas SIA dalībniekam iepriekš minētās 5% nodokļu ietaupīšanas nolūkā pietiek ar Lietuvā reģistrētu UAB un nav nepieciešams doties uz Kipru.

Vēl svarīgi pieminēt, ka arī nekustamā īpašuma pārdevēji Latvijā līdzīgā veidā var samazināt nodokļa summu. Kā zināms, jau kopš 2007. g. ar nodokli ir

bet Igaunijā ir salīdzinoši augsta nodokļu likme dividendēm – 21%.

Arī Latvijā sistēma, kad SIA aizdod naudu saviem īpašniekiem jeb dalībniekiem, ir plaši pielietota, bet parasti tā nav rūpīgi pārdomāta, lai neradītu nodokļu riskus. No otras puses, Latvijā šobrīd ir *gandrīz vienīgā valsts Eiropā, kas nolikusi gan VID, gan nodokļu maksātājus pelēkajā zonā* attiecībā uz nodokļu plānošanu, jo nav ieviesta vispārējā pret-izvairīšanās norma. Tādējādi VID vai tiesām nav likumīga pamata pārkvalificēt darījumu nodokļu vajadzībām pēc tā ekonomiskās būtības, ne juridiskās formas.

apliekams kapitāla pieaugums no kapitāla daļu pārdošanas SIA, kurā vairāk par 50% aktīvu ir Latvijā esošs nekustamais īpašums. Tomēr no Latvijas – Nīderlandes (arī dažu citu valstu) nodokļu konvencijas izriet, ka kapitāla pieaugums no šādu kapitāla daļu pārdošanas nav apliekams ar nodokli. Tātad, ja, piemēram, nekustamā īpašuma attīstītājs nekustamam īpašumam izveido Latvijas SIA, kurā kapitāla daļas pieder Nīderlandē reģistrētai sabiedrībai, kapitāla pieaugums no SIA kapitāla daļu atsavināšanas nebūs apliekams ne Nīderlandē, ne Latvijā.

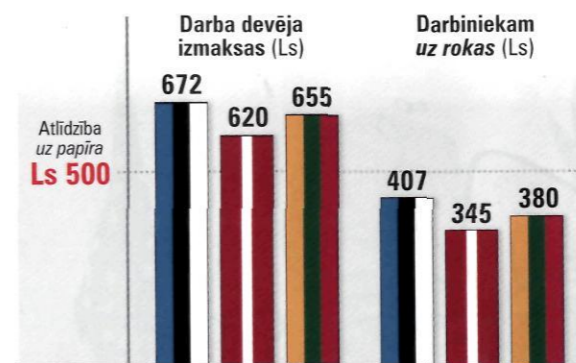
Citi nodokļu ietaupīšanas piemēri

2011. gadā *Bloomberg Businessweek* rakstu sērijā izklāstīja dažādus gadījumus par samērā agresīvas nodokļu izvairīšanās paņēmieniem, kurus realizējuši vieni no pasaules bagātākajiem cilvēkiem. Piemēram, ASV 2003.–2008. g. nekustamo īpašumu attīstītājs *F. H. McCourt Jr.*, kam piederēja arī *Los Angeles Dodgers* beisbola komanda, bija savā šķiršanās no sievas lietā norādījis (un žurnālisti to, protams, *uzraka*), ka viņš valstij nav samaksājis ne centa ienākuma nodokli. Izrādās, viņš un citi attīstītāji parasti finansēja savu ne pārāk pieticīgo dzīvesveidu, ilgtermiņā aizņemoties naudu un ieķīlājot savus īpašumus.

Nākamais gadījums ir vēl kreatīvāks. Piemēram, ja kāds Pēteris vēlas pārdot savas akcijas par Ls 100, viņam parasti būtu jāmaksā kapitāla pieauguma nodoklis Ls 15 (pieņemsim, ka viņam nav attiecināmu izmaksu). Tā vietā, lai pārdotu akcijas, Pēteris (līdzīgi kā iepriekšējā gadījumā) aizņemas Ls 100, ieķīlājot daļas investīciju bankā kā nodrošinājumu. Būtibā vēlams jau sasniegts – nauda ir kabatā un nodokļa samaksas pienākums nav iestājies. Lai nezaudētu akciju vērtību ilgākā termiņā, Pēteris noslēdz ar banku akciju piršanas un pārdošanas līgumu par tiesībām, bet

ne pienākumu šīs akcijas pirkt vai pārdot (t. s. opcijas). Tikai pēc vairākiem gadiem, kad viņš paturēs naudu un atdos bankai īpašuma tiesības uz akcijām, viņam radīsies nodokļa samaksas pienākums. Līdz tam naudiņa strādās viņa labā.

Nodokļu plānošanas iespējas rodas arī no tā, ka vienu un to pašu lietu dažādās valstīs nodokļu likumi traktē dažādi. Tipiskākais piemērs varētu būt īpaša veida aizdevums uz Latvijas SIA. Tādā gadījumā jāatceras, ka Nīderlandē, kur daudz vairāk darījumus skatās uz ekono-

DARBASPĒKA NODOKĻU aptuvens salīdzinājums Baltijā atspoguļots grafikā.

2013. gads Latvijā būs nozīmīgs ar to, ka ne vien baltieši, bet arī citu valstu komersanti vairāk skatīsies mūsu virzienā. Baltijā beidzot sapratuši, ka

BIZNESAM EFEKTĪVĀKA IR BURKĀNA, NEVIS PĀTAGAS POLITIKA.

misko būtību, SIA izmaksātos procentus pārkvalificē par dividendēm. Līdzīgi ir arī ar pārrobežu līzingu, ko vienā valstī, atkarībā no līguma nosacījumiem, var uzskatīt par finanšu līzingu, bet otrā – par operatīvo. Visi šie piemēri tikai apstiprina, ka, palūkojoties plašākā perspektīvā un zinot citu valstu nodokļu nianšes, nodokļu optimizācijas varianti pastāv, un tie var ekonomēt labu tiesu līdzekļu.

Nodokļu vide Baltijā

Šo piemēru iedvesmoti, pamēģināsim paskatīties uz Baltijas nodokļu vidi kopumā, kur vēl var atrast nodokļu tiesību aktos kādu spraudziņu, kur varētu palielināt savu finanšu labsajūtu. Būtibā sen jau vairs nav aktuāla vienkārša biznesa pārceļšana uz kaimiņvalsti, jo pastāv dažādas pret-izvairīšanās normas. Dažreiz biznesa

pārceļšana var būt izdevīga, bet vairumā gadījumu – diez vai, jo Baltijas valstis agri vai vēl tomēr vienādo spēles noteikumus nodokļu jomā. Pastāv, protams, nianšes. Piemēram, Latvijas 9% mikrouzņēmumu nodokļa vietā Lietuva liek pretī vienkāršu un plašāk piemērojamu sistēmu – 5% uzņēmumu ienākuma nodokļa likmi, ja gada apgrozījums nepārsniedz EUR 290 000 un uzņēmumā nav vairāk par 10 darbiniekiem. Igaunija vēl joprojām ir populāra, ja uzņēmums tuvākā vai tālākā laikā neplāno peļņu izmaksāt dividendēs

(tad UIN nav jāmaksā). Savukārt lielo investīciju piesaistīšanai Latvija Lietuvas *Invest LT+* programmai liek pretī UIN atlaidi 15% vai 25% apmērā no investīcijām un LIAA POLARIS valsts atbalsta programmu. Ja līdz šim Lietuva bija labākā vide lielām investīcijām, tad jau visdrīzākajā laikā šo pozīciju ieņems Latvija.

Salīdzinot Baltiju no darba devēja viedokļa, mazākās darbaspēka izmaksas ir Latvijā, bet no darbinieka viedokļa visvairāk iespējams *uz rokas* saņemt Igaunijā. Šis atšķirības pārsvarā rodas no *socnodokļa* sadalījuma starp darbinieku un darba devēju. Kopējais IIN un *socnodokļa* slogs darbaspēkam Baltijā ir līdzīgs, bet augstākais tas ir Latvijā, tad – Igaunijā, bet zemākais tas ir Lietuvā. Procentuāli līdzīgs nodokļu slogs darbaspēkam ir arī citās Eiropas Savienības valstīs. Taču Baltijā visneaizsargātākie šajā ziņā ir cilvēki ar mazām algām, jo ES viņiem parasti piemērojams būtiski lielāks ar nodokli neapliekamais minimums un zemāka likme. Turklāt pakalpojumi, ko iedzīvotāji iegūst no valsts un pašvaldībām pret nodokļu samaksu, citur ES bieži ir būtiski plašāki un kvalitatīvāki.

Vieni paši mājās nemēģiniet

Kā katrā TV raidījumā par dažādu kaskadieru triku izmēģināšanu, arī attiecībā uz nodokļu plānošanu jābrīdina, ka tas vairumā gadījumu ir ārkārtīgi smalks mehānisms, ar kuru nevajadzētu aizrauties, neņemot palīgā attiecīgos *drošības tīklus*. Līnija starp *balto un melno maģiju* šai ziņā brīžiem ir pārāk izplūdusi. Tādēļ pirms *trika veikšanas* jāpāpēta, kas noticis tiesu praksē (Latvijā un ES), jāuztausta, ko un uz kāda pamata par to domā VID un vai tam var piekrist, kādas ir pedēģa laika tendences pasaulē (piemēram, jāievēro 2011. gada *OECD* attiecīgos ziņojumus) un kā no tā visa sevi pasargāt. ♂